

## PROSLAVA 125. GODIŠNJICE VODOPSKRBE I ODVODNJE U SPLITU

Splitsko javno poduzeće *Vodovod i kanalizacija* d.o.o. nedavno je na izvoru rijeke Jadro obilježilo 125. obljetnicu postojanja i rada. To je bila jedna u nizu svečanosti kojima je Split obilježio 1700 godina svoga

sustava pronalaze i danas tijekom arheoloških iskapanja. Zbog povoljnog položaja, plodnog tla i vodom bogatog podzemlja, oko palače su se ubrzo počeli naseljavati stanovnici. Grad se nastavio širiti i unutar pala-

ra. No otpadne su vode prodirale u podzemlje i sve ga više zagađivale pa su stanovnici koji su naselili carsku palaču i njezinu okolicu počeli obolijevati. Gradske su vlasti nakon dugotrajnih rasprava i priprema 1878. odlučile obnoviti stari Dioklecijanov vodovod i ponovno dovesti vodu s izvorišta Jadra u grad. Vodovod je obnovljen 1880., a tada je u gradu izgrađena prva vodosprema pitke vode s dvije komore. Od vodospreme su izgrađena dva gravitacijska cjevovoda pa se može reći da je 1880. godina početak organizirane vodoopskrbe i odvodnje. Naime do 1860. grad nije imao nikakvu odvodnju otpadnih voda pa se tada počeo graditi kolektor od središta grada, a izgrađen je i obnovljen i dio kanalizacijske mreže u staroj gradskoj jezgri. Svi su ti radovi završeni upravo 1880. godine.

U dugoj povijesti poduzeća *Vodovod i kanalizacija* zabilježen je podatak da su između dva svjetska rata izgrađeni vodovodi za naselja Vranjic, Mravince, Solin, Kaštela i Trogir te da je u tom razdoblju obnovljena i grads-



Izvor Jadra za proljetnih kiša

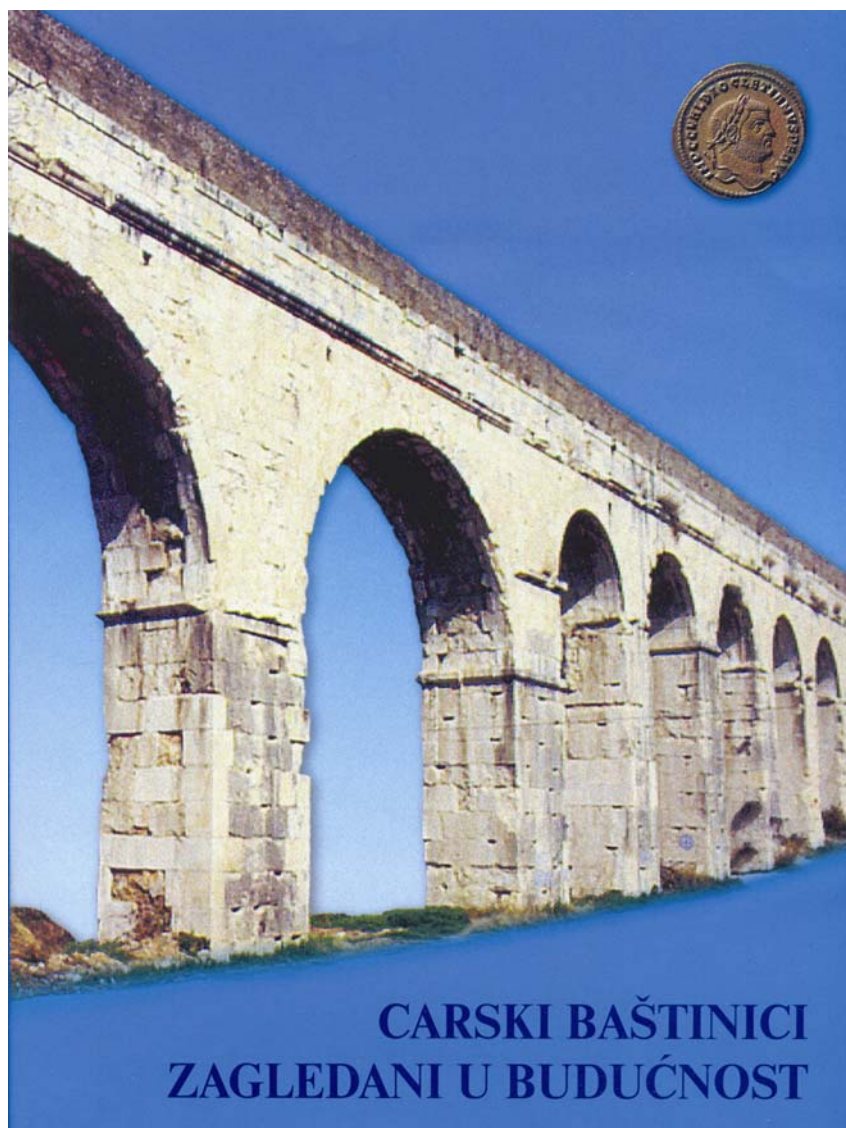
postojanja, a time ujedno i Dioklecijanova vodovoda koji je izgrađen u vrijeme kada je grad nastajao. Car Gaj Aurelije Valerije Dioklecijan (240.-316.), koji je rodom bio iz ovih krajeva, gradio je između 295. i 305. svoju raskošnu rezidenciju na području današnjeg Splita. Tada je Rimsko Carstvo podijelio na četiri dijela i uglavnom se povukao s trona na kojemu je bio od 284. godine. Završetak gradnje njegove palače računa se rođendanom grada Splita.

Tijekom gradnje carske rezidencije izgrađen je i vodovod dug 9 km, s četiri akvedukta i tunelom, kojim se s izvora rijeke Jadro voda dopremala u carsku palaču. U palači je tada bila izgrađena i odvodnja otpadnih voda, a vode su se ispuštale u more uz zidine palače, pa se dijelovi toga

če i izvan njezinih zidina, a ljudi i stoka pili su vodu iz iskopanih buna-



Uredaj za pročišćavanje Stupe



### Naslovnica Monografije

ka vodoopskrba. Od 1928. do 1931. izgrađena je crpna stanica Kopilica s priključnom građevinom na dovodni (Dioklecijanov) kanal, uređajem za alauniranje, s dvije taložne komore, zgradom za brze filtre, vodospremom čiste vode i strojarnicom. Tada se grade i vodospreme na Marjanu i Gripama i obnavlja dovodni kanal od izvora, u dužini od 4 km. Proširivanje vodovoda u tom je razdoblju uvjetovalo i prvi zahvat na odvodnji otpadnih voda sjevernog slijeva grada, s prihvatom preljevniha voda na crpnoj stanici Kopilica.

U razaranjima tijekom II. svjetskog rata oštećeni su dovodni kanali u

duljini od 2 km, a sačuvana postrojenja ipak su omogućila nužnu vodoopskrbu stanovništva. S velikim je naporom radnika *Vodovoda i kanalizacije* obnovljena dokumentacija koja je 1943. izgorjela u požaru općinske zgrade. Već 1945. uspješno je uspostavljena redovita vodoopskrba i odvodnja.

Za razvoj kanalizacije posebno je značajno razdoblje od 1960. do 1980. kada su izvedeni zahvati na glavnim kolektorima i izgrađeni gotovo svi glavni odvodni kolektori: Stinice-Pjat, Duje, Tršćanska ulica, Ravne njive, Ulica Domovinskog rata, ko-

lektor uz ukopani dio željezničke pruge i dr. Godine 1976. puštena je u rad crpna stanica Bačvice s podmorskim ispustom (što je bila prva faza sanacije gradske luke), a u kolovozu 1996. završena je i druga faza kada su izgrađeni svi glavni kolektori i preljevne građevine. Izgrađen je suvremeni mehanički uređaj za pročišćavanje otpadnih voda. Izgradnjom svih tih građevina riješen je problem zaštite od zagađenja mora u splitskoj gradskoj luci.

Uoči 21. st. javlja se zamisao o potrebi cjelovite zaštite Kaštelanskog zaljeva od sve većeg zagađenja komunalnim i industrijskim otpadnim vodama. Ujedno se htjelo poboljšati vodoopskrbu Splita, Solina, Kaštela i Trogira. Stoga je u proteklih pet godina izgrađen sustav poboljšanja i dogradnje vodoopskrbe za ta četiri grada te kanalizacijski sustav Split-Solin, koji su već godinu dana u uporabi. Inače, to je dio integralnog projekta zaštite Kaštelanskog zaljeva, jedan od najvećih ekoloških zahvata na Mediteranu. Početkom 2005. započeti su radovi na kanalizacijskom sustavu Kaštela-Trogir koji će biti dovršena do 2007.

Kao prilog obilježavanju ove značajne splitske obljetnice izdana je prigodna monografija simbolična naslova: *Carski baštinici zagledani u budućnost*. U toj su knjizi opisani svi povijesni podaci vezani uz razvoj vodoopskrbe i odvodnje u najvećem hrvatskome gradu na moru. Rasokošno opremljena knjiga ilustrirana je brojnim fotografijama raznovrsnih građevina od postanka vodovoda do danas. Slobodno se može reći kako na taj način nije samo dostojno obilježena samo 125. obljetnica jednoga gradskog komunalnoga poduzeća, već i 1700. obljetnica postojanja grada Splita, budući da su upravo vodoopskrba i odvodnja osnovne i najvažnije civilizacijske tekovine koje od jedne ljudske naseobine tvore gradsku sredinu.

J. Samokovlija Dragičević